

The World's Largest Open Access Agricultural & Applied Economics Digital Library

This document is discoverable and free to researchers across the globe due to the work of AgEcon Search.

Help ensure our sustainability.

Give to AgEcon Search

AgEcon Search

<http://ageconsearch.umn.edu>

aesearch@umn.edu

*Papers downloaded from **AgEcon Search** may be used for non-commercial purposes and personal study only. No other use, including posting to another Internet site, is permitted without permission from the copyright owner (not AgEcon Search), or as allowed under the provisions of Fair Use, U.S. Copyright Act, Title 17 U.S.C.*

No endorsement of AgEcon Search or its fundraising activities by the author(s) of the following work or their employer(s) is intended or implied.

281.8
525

Coll

3

XVI. évf.

U. S. DEPT. OF AGRICULTURE
NATIONAL AGRICULTURAL LIBRARY
RECEIVED

JUN 16 1972

PROCUREMENT SECTION
CURRENT SERIAL RECORDS

A TARTALOMBÓL

**A Mezőgazdasági Szövetkezetek
II. Országos Kongresszusának
állásfoglalása**

TÓTH JENŐNÉ:

**Állami gazdaságok vállalatközi
kapcsolatai**

BORBÉNYI ERVIN:

**Miért növekszik lassan a mező-
gazdaság élelmiszer-feldolgozó
tevékenysége?**

PÓSVAI LAJOS:

**Az Agrárgazdasági Konferencia
anyagaiból**

72

4

GAZDÁLKODÁS

GAZDÁLKODÁS

TARTALOM

A Mezőgazdasági Szövetkezetek II. Országos Kongresszusának állásfoglalása	1
Tóth Jenőné: Állami gazdaságok vállalatközi kapcsolatai	15
Balogh Károly—Takács Jánosné: Vetőmag-gazdálkodásunk fejlődésének néhány sajátos vonása és fejlesztésének főbb irányai	23

A GAZDÁLKODÁS GYAKORLATÁBÓL

Borbényi Ervin: Miért növekszik lassan a mezőgazdasági nagyüzemek élelmiszer-feldolgozó tevékenysége?	33
---	----

SZEMLE

Beszámoló az élelmiszer-gazdasági vertikális integráció kérdéseivel foglalkozó KGST-szimpóziumról (Üveges L.)	39
Az Agrárgazdasági Konferencia anyagaiból (Pósvai L.)	44

FEJEZETEK SZERZŐI:

Balogh Károly, tudományos munkatárs, Agrárgazdasági Kutató Intézet (Budapest) —
Borbényi Ervin, osztályvezető, Mezőgazdasági és Élelmezéstudományi Minisztérium (Bp.) —
Pósvai Lajos dr., tudományos főmunkatárs; Takács Jánosné dr., tudományos munkatárs; Tóth Jenőné dr., tudományos főmunkatárs; Üveges László, tudományos munkatárs, Agrárgazdasági Kutató Intézet (Bp.).

A MEZŐGAZDASÁGI SZÖVETKEZETEK II. ORSZÁGOS KONGRESSZUSÁNAK ÁLLÁSFOGLALÁSA

A mezőgazdasági termelőszövetkezetek, a mezőgazdasági szakszövetkezetek és a halászati termelőszövetkezetek 1972. március 29—31. napjain tartották a Mezőgazdasági Szövetkezetek II. Országos Kongresszusát.

A Kongresszuson 2373 mezőgazdasági termelőszövetkezet, 235 mezőgazdasági szakszövetkezet, 21 halászati termelőszövetkezet és e szövetkezetek több mint egymillió tagja képviselőként 442 küldött vett részt.

A Kongresszus megvitatta a mezőgazdasági szövetkezeti mozgalom helyzetét és feladatait, értékelte az érdekképviselői szervek tevékenységét. Állást foglalt a mezőgazdasági szövetkezeti mozgalom fejlődését és jövőjét érintő kérdésekben.

A mezőgazdasági szövetkezetek az 1967. tavaszán megtartott I. országos kongresszus óta jelentős eredményeket értek el. A III. ötéves terv előirányzatait túlteljesítették. A lakosság élelmiszer-ellátásának javításával egyidőben az exportot is számottevő mértékben növelték.

Az eredményekben meghatározó szerepe volt a párt helyes politikájának és a munkásosztály aktív támogatásának.

Magas szintű jogszabályokban jutnak kifejezésre a Magyar Szocialista Munkáspárt szövetkezetpolitikájának elvei, amelyek szerint tervgazdálkodásunkat a szocialista tulajdon mindkét formájának együttes fejlesztésére alapozzuk, a szövetkezetek a népgazdaság fejlődésében nélkülözhetetlen szocialista szervezetek, a szövetkezeti tulajdon a társadalmi tulajdon más formáival egyenrangú.

A mezőgazdasági szövetkezetek eredményei igazolják, hogy a gazdaságirányítás fejlesztése lehetővé tette az önálló vállalati gazdálkodás és a szövetkezeti demokrácia erősödését, ezzel együtt a parasztság munka- és életkörülményeinek lényeges javulását. Mindezek hozzájárultak a munkásosztály és a szövetkezeti parasztság megbonthatatlan szövetségéhez, elmélyítik dolgozó parasztságunkban a tiszteletet és a megbecsülést társadalmunk vezető ereje, a Magyar Szocialista Munkáspárt iránt.

A MEZŐGAZDASÁGI SZÖVETKEZETEK GAZDÁLKODÁSA

1. A mezőgazdasági szövetkezetek 10,3 millió kat. hold földterületen gazdálkodnak, amelyből 7,0 millió kat. hold a szántó. Az ország mezőgazdasági területének 80 százalékát a szövetkezetek művelik. A Földjogi Törvény hatásaként szélesedik, erősödik a földtulajdon és földhasználat egysége. A szövetkezeti közös vagyon értéke az 1967. évi 49 milliárd forintról az 1971. évre mintegy 90 milliárd forintra, a tiszta vagyon pedig 35 milliárd forintról 65 milliárd forintra emelkedett.

Az 1971. évben a folyóáron számított halmozott termelési érték a mezőgazdasági termelőszövetkezetek közös gazdaságaiban 70,1 milliárd forint, a mezőgazdasági szakszövetkezetekben 1,2 milliárd forint, a halásznál termelőszövetkezetekben 0,2 milliárd forint, a háztáji és szakszövetkezeti kisüzemi gazdaságokban mintegy 28 milliárd forint volt. A mezőgazdasági szövetkezetek bruttó jövedelme az 1967. évi 19,8 milliárd forintról az 1971. évben mintegy 25,5 milliárd forintra emelkedett.

A mezőgazdasági szövetkezetek a két kongresszus közötti időszakban kenyérgabonából, takarmánygabonából a korábbinál lényegesen magasabb terméshozamokat értek el, nagymértékben hozzájárultak a kenyérgabonakérdés megoldásához. A növénytermelés színvonala általában a népgazdasági tervnek megfelelően alakult. Az utóbbi években azonban a zöldségfélék, a cukorrépa és a dohány termelése csökkent.

Jelentősek a mezőgazdasági szövetkezetek eredményei az állattenyésztésben is. Számottevően emelkedett a sertés- és baromfitermelés. A szarvasmarha-állomány és annak termelése azonban nem növekedett kielégítően.

A mezőgazdasági szövetkezetek jól alkalmazkodtak az új gazdaságirányítási rendszer követelményeihez, gazdálkodásukban tovább erősödött és javult a tervszerűség. Ezért az irányítás és a gazdasági befolyásolás elveiben, fő módszereiben alapvető változtatásra nincs szükség.

A Kongresszus egyetért azzal a népgazdasági igénnyel, amely a szarvasmarha-, zöldség-, cukorrépa és más munkaigényes ágazat fejlesztésére irányul. Felhívja a szövetkezetek figyelmét arra, hogy ennek érdekében a korszerű termelési eljárások mellett bátran alkalmazzák a hagyományos termelési-, szervezési- és munkadíjazási módszereket. A távlati érdekeket szem előtt tartva, segítsék elő a népgazdasági érdekek érvényesülését. Az eddiginél azonban tartósabb és következetesebb gazdaságpolitikai intézkedéseket tart szükségesnek mind az anyagi érdekelttség, mind a műszaki fejlesztés terén.

2. A mezőgazdasági termelőszövetkezetek száma az I. országos kongresszus óta eltelt időszakban 660-nal csökkent. Jelenleg a termelőszövetkezetek átlagosan 3600 kat. hold területen gazdálkodnak.

A fejlesztés feladata nem a területnövelés, hanem az eszközök koncentrációja, a belterjesség és a hatékonyság fokozása, a föld, a természeti adottságok, a belső erőforrások jobb hasznosítása. Ezért a szövetkezetek számára fontos feladat az adottságaiknak legmegfelelőbb termelési szervezet kialakítása üzemben belül és társulások útján.

A
üzemi
technik
termelő
lag ind
betartá

3.
denekel
körü lel

He
ság igé
tatás fo
érdekel
ben azo
ségek

A
végzésé
Segítség
egyenlő
társada

4.
százalél
leteken
- rajt
jövedel
átlagát
teszi le
lehetősé
átalakít

A
érdekel
különös

A
nek a g
tovább
tott álla
azonban
kezeti m
ságú te
akkor l
adottsá
tevéken
sítik a t

5.
tek és a

A Kongresszus álláspontja szerint a jelenlegi átlagos földterület és üzemi méret hosszabb távon is megfelelő lehetőséget biztosít a korszerű technika és termelési technológia alkalmazásához. Ezért helyes, hogy a termelőszövetkezetek további egyesülésére csak társadalmilag, gazdaságilag indokolt esetekben, a törvényesség és az önkormányzati elvek szigorú betartásával, a termelőszövetkezeti tagok egyetértésével kerülhet sor.

3. A Kongresszus úgy értékeli, hogy a jogszabályi rendelkezések — mindenekelőtt a Termelőszövetkezeti Törvény alapvető szabályai — széles körű lehetőséget biztosítanak a tevékenységi kör fejlesztésére.

Helyesli, hogy a mezőgazdasági szövetkezetek a népgazdaság, a lakosság igényeinek kielégítése, a kapacitások jobb kihasználása, a foglalkoztatás folyamatos és rendszeres biztosítása, a helyi erőforrások kiaknázása érdekében bővítették tevékenységi körüket. Az élelmiszer-gazdaság körében azonban a szövetkezetek nem használták ki maradéktalanul a lehetőségeket.

A Kongresszus egyetért azzal, hogy az állami szervek a tevékenység végzésénél szigorúbb gazdálkodási és pénzügyi fegyelmet követelnek meg. Segítséget kér azonban ahhoz, hogy a gyakorlatban megvalósuljon az egyenlő elbírálás és az egyenlő feltételek elve, elháruljanak az akadályok a társadalmilag és gazdaságilag indokolt tevékenység fejlesztése elől.

4. A mezőgazdasági termelőszövetkezeti gazdaságoknak közel 30 százaléka kedvezőtlen adottságú, természeti erőforrásokban szegény területeken gazdálkodik. Eredményeik elismerésre méltók, de többségükben — rajtuk kívül álló okok miatt — a munka termelékenysége, a személyi jövedelem és a felhalmozás jelentősen elmarad a termelőszövetkezetek átlagától. A jelenlegi ösztönző rendszer csak az egyszerű újratermelést teszi lehetővé. Ezekben a termelőszövetkezetekben csekély az anyagi lehetőség az ésszerű tevékenységi kör-bővítésre, illetve az üzemi szerkezet átalakítására.

A személyi jövedelmek alacsony szintje miatt a termelésben nehéz érdekeltté tenni és a termelőszövetkezetekben megtartani a tagokat, különösen a szakembereket.

A Kongresszus nagyra értékeli a kedvezőtlen adottságú szövetkezeteknek a gazdálkodás és vezetés színvonalának javítására tett erőfeszítéseit, továbbá a társadalmilag indokolt életszínvonal biztosítása céljából nyújtott állami támogatást. A természeti és közgazdasági tényezők hatása miatt azonban elkerülhetetlen, hogy az állami szervek és a mezőgazdasági szövetkezeti mozgalom továbbra is erőfeszítéseket tegyenek a kedvezőtlen adottságú termelőszövetkezetek fejlődése érdekében. A központi segítség csak akkor lehet eredményes, ha ezek a termelőszövetkezetek a természeti adottságok korlátaihoz igazítják elképzeléseiket, megfontoltan bővítik tevékenységi körüket, ha szükséges csökkentik a ráfordításokat, egyszerűsítik a termelést.

5. A mezőgazdaságban jelentős szerepet töltenek be a szakszövetkezetek és a halászati termelőszövetkezetek is.

A mezőgazdasági szakszövetkezetek többsége is olyan területen gazdálkodik, ahol a természeti adottságok miatt elsősorban ezek a szövetkezetek fejthetnek ki társadalmilag és népgazdaságilag hasznos tevékenységet. A szakszövetkezetek jelentős részében közös nagyüzemi termelőtevékenységet végeznek, a kisüzemi termelést pedig szövetkezeti kapcsolatok fogják össze. Az elmúlt években a szakszövetkezetek azonban nem kapták meg a rendeltetésüknek és jelentőségüknek megfelelő figyelmet sem a szövetkezeti mozgalomtól, sem pedig az érdekelt állami szervektől.

Népgazdasági érdek, hogy azokon a területeken, ahol ebben az üzemi formában lehet legjobban kihasználni a termelési adottságokat, valamint a tartósan élő munkára épülő termelési ágazatokban a szakszövetkezetek tovább fejlesszék tevékenységüket. Célszerű, hogy a tagok közös nagyüzemi és kisüzemi gazdálkodásának arányát a természeti adottságok, a saját erőforrások és a támogatások együttesen határozzák meg. A Kongresszus úgy értékeli, hogy az állami és az érdekképviseleti szerveknek a jövőben nagyobb figyelmet kell fordítaniuk a szakszövetkezetek sajátos működési, gazdálkodási, pénzügyi és társadalombiztosítási problémáinak megoldására, miután tevékenységükre hosszabb távon is szükség van.

A halászati termelőszövetkezetek eredményesen valósítják meg a nagyüzemi halgazdálkodás és a halászati kultúra fejlesztését. Kezdeményezéseik — a termelés megalapozására, szervezésére és összefogására — figyelmet és a jelenleginél több támogatást érdemelnek.

6. A mezőgazdasági termelés és árukibocsátás növelésében a mezőgazdasági szövetkezetek nagyüzemi gazdaságai mellett jelentős szerepük van a háztáji gazdaságoknak és a szakszövetkezeti tagok kisüzemi gazdaságainak. A hús-, tej-, tojás-, zöldség-, gyümölcs- és szőlőtermelésben nemcsak jelenleg, hanem hosszabb távon is nélkülözhetetlenek. A termelőszövetkezeti közös és háztáji gazdaságok szerves egységgé alakulása tehát szövetkezeti és népgazdasági érdek.

A két kongresszus közötti időben számos intézkedés történt a háztáji gazdaságok termelésének fenntartására, illetve fejlesztésére. Ezek általában — különösen a sertés- és baromfitenyésztésben — megfelelő eredménnyel jártak, de nem oldódott meg a szarvasmarha-tenyésztés gondja, és nem kerültek kihasználásra megfelelően azok a lehetőségek, amelyeket a háztáji gazdaság a szőlő-, gyümölcstermelésben és a növénytermesztés más ágaiban biztosít. Akadályozta az előrehaladást, hogy nem minden esetben volt biztosítva a háztáji gazdaságban termelt áruk értékesítésének zavartalansága. A tapasztalatok azt mutatják, hogy az értékesítéssel összefüggő adminisztratív intézkedések ebben a szektorban okozzák a legkedvezőtlenebb hatásokat.

A Kongresszus szükségesnek tartja, hogy a szövetkezetek a háztáji gazdaságokat üzemággént szervezzék, segítsék a szakszövetkezeti tagok kisüzemi gazdaságai termelőkapacitásának kihasználását, a termelés és értékesítés zavartalanságát. Indokolt, hogy az állami irányító szervek intézkedései is segítsék a háztáji üzemágak fejlődését. A háztáji üzemág

fejlődés
gáló esz

7.

műszak
hozam
Gyors
felhaszn
honosod
ságát és

Az
számítv

A
növeked
nak egy
kedésév

Elő

melőszö
Emiatt,
park te
egyeg

A

mazásá

Tör

lehetősé
jenek. A
érdekelt

a kíván
tések ke
kezetek
időben,
reális ig
sáról, kü
hagyom

Az

melés é
gépek é
szerű és

8.

haladó
export
zatlan
milliárd

A

közös é
gazdasá

fejlődése érdekében szükséges, hogy a háztáji gazdaság ösztönzését szolgáló eszközök a közös gazdaság útján jussanak el a termelőkhoz.

7. A két kongresszus közötti időszakban kibontakozott a mezőgazdaság műszaki fejlődése. Ebben az időszakban került sor az intenzív, nagyhozamú fajták, a hibridek, a korszerű termelési eljárások bevezetésére. Gyors ütemben nőtt a műtrágyák, növényvédő szerek és más kemikáliák felhasználása. Szakosított telepek létesültek, iparszerű termelési eljárások honosodtak meg. Mindezek nagymértékben növelték a termelés biztonságát és a termelés színvonalának emelését.

Az 1967—1971. években megvalósult beruházások értéke — folyóáron számítva — 54 milliárd forintot tesz ki.

A termelőszövetkezetek épület- és építményellátottsága az erőteljes növekedés ellenére sem kielégítő. A beruházások nem minden esetben járnak együtt a férőhelyek, tárolók és egyéb épületek kapacitásának a növekedésével, mert jelentős részükben csak pótolják a kieséseket.

Előrehaladt egyes termelési folyamatok komplex gépesítése. A termelőszövetkezetekben azonban sok az elhasználódott, korszerűtlen gép. Emiatt, illetve a pótlás hiánya következtében a rendelkezésre álló géppark teljesítőképessége csökkent. Számottevőek a termelési veszteségek egyes gépek és alkatrészek hiánya miatt.

A IV. ötéves terv előirányzatai a korszerű fajták és eljárások alkalmazását, a műszaki fejlesztés erőteljes folytatását igénylik.

Törekedni kell arra, hogy a termelési célkitűzések és a beruházási lehetőségek termelési ágazatonként és üzemenként is összhangba kerüljenek. A rendelkezésre álló anyagi eszközöket ott kell felhasználni, ahol az érdekelttség fokozásával és a már meglevő eszközök jobb kihasználásával a kívánt cél a leggazdaságosabban valósítható meg. Ez a beruházási döntések korábbinál gondosabb, körültekintőbb előkészítését igényli a szövetkezetektől. Arra is szükség van azonban, hogy a szövetkezetek megfelelő időben, megalapozott információkkal rendelkezzenek a népgazdaság reális igényeiről, a fejlesztés irányairól, a jövedelmesség várható alakulásáról, különösen az eszközigényes ágazatokban, valamint egyes tájterületek hagyományos termelése tekintetében.

Az anyagi eszközök szűkössége miatt különösen fontos, hogy a termelés és a munka jobb megszervezésével növeljék a meglevő épületek, gépek és egyéb termelési eszközök kapacitásának kihasználását, a korszerű és a hagyományos termelési eljárások együttes alkalmazását.

8. A termelőszövetkezetek közös gazdaságai — termelésüket meghaladó mértékben — évről évre növelték a feldolgozóipar, a lakosság és az export részére értékesített áruk mennyiségét. Áruértékesítésük — változatlan áron — az 1967. évi 25,9 milliárd forintról az 1971. évben 32,3 milliárd forintra nőtt.

A szövetkezetek és más gazdálkodó szervek árukapcsolataiban a közös érdekelttség még nem valósult meg a szükséges mértékben. A mezőgazdasági termékek értékesítése során a nagyszámú eladóval szemben rend-

szerint monopolhelyzetben, vagy ahhoz hasonló körülmények között gazdálkodó szerv áll. A jelentősebb és a megfelelő mennyiségben rendelkezésre nem álló ipari termékek beszerzésénél ugyancsak a szövetkezetek vannak kedvezőtlenebb helyzetben, mivel egymással versenyeznek. A gazdasági egyenlőtlenség akadályozza, hogy a szerződések feltételeinek kialakítása, a jogok érvényesítése, a kötelezettségek teljesítése a kölcsönös előnyök figyelembevételével történjék.

Ezek miatt a gazdasági kapcsolatokban nagyobb körültekintésre van szükség a termelőszövetkezeteknél, és hatékonyabb érdekvédelmet kell biztosítani az érdekképviselői szervezeteknek.

A közös gazdaságok az áru 92 százalékát szerződéses alapon értékesítették. Döntő hányadát — 90 százalékát — zömében monopolhelyzetben levő felvásárló vállalatoknak adták át. Ez a szerződések feltételeinek kialakításánál jelentkező hátrányok miatt kedvezőtlen volt a szövetkezetek számára. A közvetlen fogyasztói értékesítés fejlődését ösztönzőrendszer nem támogatta, ezért az az utóbbi években megállt. Helyes törekvés, hogy a háztáji árutermék növekvő hányada a közös gazdaságok szervezett közreműködésével kerül értékesítésre.

A SZÖVETKEZETI TAGOK HELYZETE

9. A termelőszövetkezetek taglétszáma az I. országos kongresszus óta eltelt időszakban lényegesen nem változott. Az 1971. év végén a mezőgazdasági termelőszövetkezeteknek 1 025 000, a mezőgazdasági szakszövetkezeteknek 76 000, a halászati termelőszövetkezeteknek pedig 1400 tagja volt.

A nyugdíjban és járadékban nem részesülő termelőszövetkezeti tagok közül 630 000 fő vesz részt rendszeresen a közös munkában. Ezen felül mintegy 150 000 nyugdíjas és járadékos is dolgozik — hosszabb-rövidebb időn keresztül — a közös gazdaságban.

A nyugdíjas tagok száma 126 000, a járadékosoké 275 000 fő. A tagok közül 410 000 a nők, 100 000 a 27 éven aluliak száma.

A termelőszövetkezetekben foglalkoztatott állandó alkalmazottak száma 117 000. A falusi munkaerő foglalkoztatási gondját enyhíti, egyes helyeken pedig a szövetkezeti munkaerőhiány nehézségein segít, hogy a közös munkában 133 000 családtag is részt vesz.

A vállalati gazdálkodás követelményei azt kívánják, hogy a munkaerő összetétele életkor és szakképzettség tekintetében az eddigénél jobban igazodjon a termelés igényeihez. A megfelelő munkaerő-ellátás érdekében szükséges, hogy tovább javuljon a tagok élet- és munkakörülménye, és az lényegesen ne különbözzék a népgazdaság más területein dolgozókéétól.

Indokolt, hogy a szövetkezetek további erőfeszítéseket tegyenek a vezetők, a szakvezetők saját soraikból történő utánpótlására. Fordítsanak gondot a tehetséges falusi fiatalok továbbtanulására, ösztöndíjak alapításával. Segítsék a tagok szakmai képzését és továbbképzését. Egyidejű-

leg azonban támasszanak növekvő követelményeket a szakemberekkel, a vezetőkkel szemben.

10. A tagság jogainak bővülése, az önkormányzat fejlődése is hozzájárult ahhoz, hogy a tagok közérzete jó. A növekvő színvonalú és biztonságosabb megélhetéssel együtt a tagság aktivitása és szocialista tudata is fejlődött.

Az alapító termelőszövetkezeti tagok mellett a nemzedékváltás következtében növekszik a paraszti múlt emlékeivel és a mozgalom tapasztalataival nem rendelkező fiatalok száma. A fiatalabb nemzedék inkább igényli a rendszeres foglalkoztatást, a megfelelő színvonalú, biztonságos javadalmazást. Igényt tart biztosított pihenő és szabadidőre, városias életformára, szociális-kulturális szükségleteinek kielégítésére olyan módon, ahogyan az a népgazdaság egyéb területein már megvalósult.

Az anyagi eszközök megteremtéséhez szükséges a szövetkezetek további erőfeszítése, az állam és a társadalom segítése is. A csoport és a tagok egyéni érdekei közötti ellentétek feloldására a szövetkezetek önkormányzata, demokratikus szervezete alkalmas és biztosítékot nyújt.

11. A termelőszövetkezeti tagok közös gazdaságból származó jövedelme a foglalkoztatással és a termeléssel arányosan növekedett. 1971-ben az egy dolgozó tagra jutó átlagos részesedés havi mintegy 1700 forint, az egy tízórás munkanapra jutó részesedés, pedig 90 forint volt. A vezetők jövedelme a Termelőszövetkezetek Országos Tanácsa irányelveiben foglaltaknak megfelelően alakul.

A tagok jövedelmében országosan igen nagy a szóródás. 165 000 dolgozó havi 500 forintnál alacsonyabb jövedelemhez jutott, ezeknek nagy része nő. A kedvezőtlen adottságú termelőszövetkezetekben a tagok átlagos havi jövedelme 1000 forint alatt van. Egyes termelőszövetkezetekben, illetve egyes munkaterületeken kiugróan magas jövedelmek is vannak. Ezek a jelenségek a szövetkezeti mozgalomnak nehézségeket, erkölcsi hátrányokat okoznak. Elsősorban a szövetkezeteknek, azok vezetőinek és az érdekképviseleti szerveknek alapvető érdeke ezek ellen fellépni.

A háztáji gazdaság munkaalkalmat és jövedelemszerzési lehetőséget teremt főként a családtagoknak, így hozzájárul a családok anyagi körülményeinek javításához. A szövetkezet és a tag viszonyát azonban alapvetően a nagyüzemi gazdaságból származó jövedelem határozza meg.

A szövetkezetekben érvényesül a szocialista elosztás elve. A munkadíjazási rendszer lehetővé teszi a változatos, a helyi viszonyokhoz jól igazodó formák alkalmazását, az anyagi érdekelttség közvetlen érvényre juttatását.

A Kongresszus helyesli a szövetkezeteknek azt a törekvését, hogy keressék a tagok tulajdonosi érdekeltségének a szocialista elosztási elvekkel összhangban álló újabb megoldásait. Ezért támogatni kell minden olyan korszerű és hagyományos teljesítménydíjazási, érdekeltségi módszert, amely erősíti a tag és a szövetkezet kapcsolatát. Törekedni kell arra, hogy egyre tökéletesebben jusson kifejezésre a termelés eredményeivel való összefüggés, a jobb munkára és a műszaki fejlesztésre történő ösztönzés.

Az anyagi ösztönzés mellett nagyobb figyelmet kell fordítani a jó munka erkölcsi elismerésére is.

12. A szövetkezetek jelentős erőfeszítéseket tesznek a tagok testi épségének, egészségének védelmére, és fejlesztik a pihenési, kulturális, művelődési lehetőségeket.

A korszerű technika alkalmazása következtében megváltozott munkakörülményekhez azonban nem mindenütt sikerült biztosítani a megfelelő munkavédelmi és egészségügyi létesítményeket. A dolgozók életét, testi épségét, egészségét a jövőben az ediginél nagyobb védelemben kell részesíteni.

Az üzemi étkeztetés megszervezésében, a bölesődék, napköziotthonok és óvodák létesítésében és fejlesztésében az előrehaladás nem kielégítő. Ez elsősorban a dolgozó nők helyzetét nehezíti.

Helyes, hogy a termelőszövetkezetek a szövetkezés céljaival és feladataival összhangban alapot képeznek munkaképtelen tagjaik és más rászorulóknak segélyezésére, az öregségi és munkaképtelenségi járadékok, valamint az alacsony összegű nyugdíjak kiegészítésére.

A Kongresszus nagyra értékeli a termelőszövetkezeti tagok társadalombiztosításában és nyugdíjrendszerében eddig elért eredményeket. Ennek nagy része van a tagok társadalmi és szociális felemelkedésében. A társadalombiztosításban és a nyugdíjrendszerben azonban még vannak különbségek, amelyeket a szövetkezetek és a társadalom együttes erőfeszítésével indokolt fokozatosan megszüntetni.

A falun élő lakosság életkörülményei — az igen jelentős fejlődés ellenére is — lényegesen hátrányosabbak a városinál. Ez legjobban érezhető az egészségügy, a közlekedés és a közművesítés elmaradottságában, de nem kielégítő a szolgáltatások színvonala sem. Igen lassan javul a tanyákon élők helyzete, főként életkörülménye.

A Kongresszus javasolja, hogy a szövetkezetek anyagi lehetőségeikhez mérten működjenek közre a falusi és a tanyai elmaradottság fokozatos felszámolását szolgáló állami intézkedések megvalósításában.

13. Az elmúlt négy esztendőben erősödött és tényleges tartalmat kapott a szövetkezetek önkormányzata, a szövetkezeteknek a tagok által történő vezetése.

Kialakultak és állandóan erősödnek a működés és a gazdálkodás belső normái. Fejlődik az üzemi és a munkaszervezet. A döntések felelősségteljesebbek. A hibák száma csökkent, a meglevők gyorsabban kerülnek felszínre. A szövetkezetek általában helyesen hangolják össze a napi és a távlati, valamint az egyéni, csoport- és társadalmi érdekeket. A demokratikus vezetési módszerek fejlődéséhez kedvező feltételeket teremtett a tisztségviselők titkos választása.

A tisztségviselők és a szakvezetők kiválasztásánál a tagság általában igényes és tárgyilagos, döntései csak ritkán vezetnek szakmai, politikai vagy erkölcsi engedékenységhöz, illetőleg túlzott szigorhoz.

Az elmúlt években viszonylag sok vezetőcserére került sor. Ebben a termelőszövetkezeti egyesülések és külső tényezők is szerepet játszottak.

A szövetkezetekben napjainkban átalakulóban van a vezetés hagyományos szerkezete is. Fokozódik a testületi munka szerepe, szakszerűsége, növekszik a döntésekkel járó felelősség. Kedvezően alakul a testületi vezetés és az üzemi vezetők közötti munkamegosztás.

A közgyűlés szerepe növekedett. Emelkedett a bizottságok szerepe is. A közgyűlés és a vezetőség egyre több termelőszövetkezetben támaszkodik a bizottságokra.

A bizottságok tevékenységét tovább kell fejleszteni, hogy a tagság széleskörűen és közvetlenül vehessen részt a közös ügyek intézésében. Alapvető érdekek fűződnek az ellenőrző bizottság, a szövetkezeti döntőbizottság, a nőbizottság és a versenybizottság munkájának kibontakoztatásához.

Szükséges, hogy a szövetkezetek belső üzemi mechanizmusukat mielőbb felülvizsgálják, és egyre tökéletesebbé tegyék.

14. Az önkormányzatra háruló feladatok növekedésével egyidejűleg a szövetkezetek többségében felismerték, hogy a vezetés és a tagság között csak ott lehet tartós a bizalom, ahol a belső ellenőrzés jól működik, a vezető szervek és az ellenőrző bizottságok őrködnek az alapszabály, az ügyrend előírásainak, a közgyűlés határozatainak a betartásán, védik a szövetkezeti tulajdont, a közös vagyont és ellenőrzik a szocialista gazdálkodás jogi és erkölcsi normáinak érvényesülését. Szükséges, hogy a szövetkezeti vezetők minden szinten munkaköri feladatuk szerves részének tekintsék az ellenőrzést.

A belső ellenőrzés hatékonysága érdekében indokolt, hogy a szövetkezetek legalább kétévenként külső szakértőkkel végeztessenek átfogó ellenőrzést. A Kongresszus javasolja, hogy e célból vegyék igénybe a területi szövetségek mellett szervezett revizori irodák munkáját.

A SZÖVETKEZETEK KAPCSOLATAI

15. A szocialista állam — szervei útján — gondoskodik arról, hogy a szövetkezetek a szocializmus építésében betöltött fontos szerepüknek, tevékenységük társadalmi és gazdasági jelentőségének megfelelően fejlődjenek. Az állami tevékenység arra irányul, hogy a társadalmi, a szövetkezeti és az egyéni érdek összhangja érvényesüljön. A szövetkezetek számára csak jogszabályból, saját határozataiból és az általa kötött szerződésekben származnak kötelezettségek.

Előrehaladást értünk el az állami szervek és a szövetkezetek kapcsolatát rendező elvek gyakorlati érvényesülésében. A külső szervek és a szövetkezetek döntési körébe tartozó kérdések tisztázódtak. Ez a gyakorlatban is mindinkább kifejezésre jut.

A szövetkezeti mozgalom számára gondot okoz, hogy a termelőszövetkezetekben előfordulnak jogszabálysértések. Ennek megelőzése céljából javítani szükséges a működés és a gazdálkodás rendjén, színvonalasabbá kell tenni a jogvédelmi munkát. Ilyen módon el lehet kerülni és indokoltan ki lehet zárni, hogy a szövetkezetekben, illetve a szövetkezetekkel szemben meg

nem engedett módszerek alkalmazására kerüljön sor. Indokolt, hogy a szövetkezetek működésének és gazdálkodásának törvényességi felügyelete egyidejűleg nyújtson biztosítékot az illetéktelen külső beavatkozásokkal szemben, és segítse a jogszabályok torzulásmentes érvényesülését.

16. A gazdasági szabályozók általában jól közvetítik az állami akaratot. Alapjaiban megfelelnek az üzemi igényeknek is. Hatásukra a termelés korszerűsödött és szervezettebb lett. Nem igazodnak azonban elég rugalmasan a mezőgazdasági szövetkezetek igen differenciált viszonyaihoz. Nem mindig oldják fel időben a feszültségeket, emiatt egyes termelési ágak fejlődésében nehézségek keletkeznek. Egyes termékek és ágazatok jövedelme nem fedezi a fejlesztés költségeit, és nem teszi lehetővé olyan munkadíj fizetését, amely a dolgozókat érdekeltté tenné a munkálatok elvégzésében.

Az árpolitika jelentősége növekvő az állami akarat közvetítésében. Helyesnek bizonyult, hogy elsősorban az árak ösztönözzenek a megfelelő termelési szerkezet kialakítására, a népgazdasági céloknak megfelelő fejlesztésre.

A mezőgazdasági termékek túlnyomó részének rögzített, illetve behatárolt ára van. Az ipari eredetű eszközök és anyagok ára kevésbé kötött, emiatt számottevő mértékben emelkedhetett, így a korábban kialakult arányok megváltoztak. Ez jelentősen befolyásolja a tervezést, a termelés, különösen az eszközigenyes ágazatok fejlesztését.

Indokolt mind a mezőgazdasági, mind az ipari eredetű anyagok, eszközök tekintetében az árak szerepét és jelentőségét tovább növelni. Ez fokozná a szövetkezetek gazdasági tisztánlátását, és erősítené a vállalati önállóságot.

A pénzügyi rendszer alapjaiban jól szolgálja a szövetkezetek fejlődését. Az igénybe vehető hitelek összege azonban gyakran nem elegendő a tervezett fejlesztés saját forrásainak kiegészítésére. Nehézséget okoz a versenyztetés és az is, hogy a hitelek lejáratí ideje a megtérülési időnél lényegesen rövidebb. A jelenlegi hitelezési gyakorlatot indokolt felülvizsgálni.

17. A szövetkezetek gazdasági kapcsolatai az elmúlt években jelentős mértékben szélesedtek és differenciálódtak. Szoros összefüggésben áll ez a tevékenység fejlesztésével és a gazdasági önállóság erősödésével.

A szövetkezetek tartós gazdasági együttműködés kialakítására, társulások létrehozására törekednek más gazdálkodó szervezetekkel is. Az előrehaladás azonban nem kielégítő, mert csak néhány kisebb ágazatban történt előrelépés. A feldolgozó és felvásárló vállalatokkal a tartósabb és szorosabb együttműködés fejlesztése a jövő feladatai közé tartozik.

A szövetkezetek az egymás közötti gazdasági együttműködés szükségességét a szövetkezés elvei, valamint a gazdasági megfontolások alapján időben felismerték. Jelenleg mintegy 500 szövetkezeti társulás működik, üzemi és népgazdasági szinten egyaránt megfelelő eredménnyel. A szövetkezeti társulások további létrehozását a szövetkezetek anyagi eszközeinek a hiánya fékezi.

A legnagyobb jelentőségű társulás a zöldség- és gyümölcsforgalmazásban jött létre, amely már a vertikális kapcsolatok egyes elemeit is tartalmazza. A termelői érdekelttség érvényesítése céljából még további szervezeti és működési intézkedések szükségesek.

Az utóbbi időben előtérbe került az azonos tevékenységet végző, vagy hasonló termelési szerkezetű szövetkezetek és szövetkezeti társulások együttműködési igénye. Az ágazati együttműködés vizsgálata és segítése a területi szövetségekben is elkezdődött. A szövetkezeti mozgalom érdekeivel összhangban áll az ágazati együttműködés fejlesztése. Ezért indokolt az eddigi kezdeményezések tapasztalatainak összegezése, értékelése, a helyes megoldások támogatása, a fejlődést gátló akadályok elhárítása.

18. A gazdálkodás természetéből, de különösen a mezőgazdasági termelés sajátosságaiból ered, hogy a szövetkezetek jelentős hányadánál fordulhatnak elő átmeneti pénzügyi zavarok, gazdasági nehézségek. Nép-gazdasági és szövetkezeti érdekek, hogy a működés és gazdálkodás biztonsága fokozódjék. Az átmeneti nehézségek áthidalásához, megoldásához a szövetkezetek számára segítséget jelenthet, ha saját közös pénzügyi források állanak rendelkezésükre.

Az eddigi kezdeményezések is bizonyítják, hogy helyes és hasznos, ha a szövetkezetek biztonsági alapjukból Kölesönös Támogatási Alapot (KTA) hoznak létre. Ez egymás közötti kapcsolatuk fejlesztését, együvé tartozásuk erősödését is szolgálja.

A Kongresszus javasolja a szövetkezeteknek, hogy területileg képezzenek támogatási alapokat.

Helyes, ha a szövetkezeti gazdálkodás fejlesztéséhez -- az önkéntesség elvének alapján -- igénybe veszik a tagság pénzügyi segítségét is.

Az érdekképviselői szervek ezekhez nyújtsanak segítséget a szervezeti és működési elvek megismertetésével, a megállapodás-minták kidolgozásával.

19. Indokolt, hogy a mezőgazdasági szövetkezetek más szövetkezeti ágazatokkal is szoros, testvéri kapcsolatot és együttműködést alakítsanak ki. Kibontakozóban van és közvetlen eredményeket ígér a szövetkezeti ágazatok megyéken belüli együttműködése. A szövetkezeti ágazatok közös erőfeszítésének fontos szerepe van a falu társadalmi és gazdasági felemelkedésében is.

A SZÖVETKEZETEK TÁRSADALMI ÉRDEKKÉPVISELETE

20. A mezőgazdasági szövetkezeti mozgalom számára történelmi jelentőségű volt, hogy az MSZMP IX. Kongresszusának iránymutatása alapján a Termelőszövetkezetek I. Országos Kongresszusa a szövetkezeti demokrácia erősítése és a gazdálkodás eredményességének javítása céljából állást foglalt a társadalmi érdekképviselői szervek létrehozása mellett. Első alkalommal került sor olyan országos és területi szövetkezeti szervek létrehozására, amelyeknek alapvető feladata a szövetkezetek érdekképviselésének ellátása.

A társadalmi érdekképviselői szervek szervezeti és működési elvei a gyakorlatban beváltak. A mozgalom számára nagy jelentőségű, hogy az Országos Tanács a szövetkezetek közvetlenül és demokratikusan választott szerveként működik. Helyes, hogy a területi szövetségek gazdasági körzeteként alakultak, a szövetkezetek közvetlen irányítása alatt, azok érdekeinek szolgálatában fejtik ki tevékenységüket.

21. Az érdekképviselői rendszer jól szolgálta a párt agrár- és szövetkezetpolitikájának a megvalósítását.

A Kongresszus meglelégedéssel állapítja meg, hogy az országos érdekképviselői szerv feladatainak alapjaiban eleget tett. Foglalkozott a szövetkezeteket érintő gazdasági, szervezeti, működési kérdésekkel. Tájékoztatta a szövetkezeteket és a területi szövetségeket a fontosabb népgazdasági igényekről, a mezőgazdaság fejlesztésének irányairól, a vállalati gazdálkodás főbb kérdéseiről. Közreműködött a szakemberképzésben, értékelte a versenymozgalom eredményeit, segítette a szövetkezetek jogvédelmét. Javaslatokat tett a szövetkezeti tagok társadalombiztosításának és nyugdíjrendszerének továbbfejlesztésére, és napirenden tartja annak fokozatos megoldását.

Jelentősek és hatékonyak az országos érdekképviselői szerv irányelvi és ajánlásai.

A szövetkezetek széles körű társadalmi támogatásban részesítették az Országos Tanács munkáját.

Az országos érdekképviselői szerv a jelentős erőfeszítések ellenére sem tudott eleget tenni mindenben a szövetkezetek növekvő igényeinek. Nem sikerült időben kiépíteni a szövetkezeti belső ellenőrzést segítő szervezetet, és megfelelően kielégíteni az információs igényeket. Nem foglalkozott súlyának és jelentőségének megfelelően a szövetkezetek társulásának kérdéseivel, keveset tett annak érdekében, hogy segítse az azonos tevékenységet kifejtő szövetkezetek törekvéseit.

Az Országos Tanács munkájának hatékonyságát hátráltatta, a kölcsönös információt nehezítette, hogy rendszeres kiadvány hiányában nem szélesedett és nem erősödhetett a közvetlen kapcsolat a szövetkezetek és az érdekképviselői szervek között.

A szövetkezetek az országos érdekképviselői szerv tevékenységének továbbfejlesztését igénylik. A Kongresszus egyetért a szövetkezetek növekvő igényeivel, szükségesnek tartja az érdekképviselői tevékenység továbbfejlesztését. Indokoltnak tartja annak megvalósításához a személyi és anyagi feltételek biztosítását. Egyetért azzal, hogy az Országos Tanács fenntartási költségéhez az ország valamennyi mezőgazdasági termelőszövetkezete, mezőgazdasági szakszövetkezete és halászati termelőszövetkezete a bruttó jövedelmének 2 ezrelékével járuljon hozzá.

Szükségesnek tartja, hogy az Országos Tanács saját lappal rendelkezzen. A Kongresszus megbízza az Országos Tanácsot, hogy azt kezdeményezze.

Az egységes szövetkezeti törvény, a működés során szerzett tapasztalato

talato
az Or
hogy
gazda

2
mény
A szö
az üze
ján é
tettek
szerei
kesítő
kezde

A
belső
kére
tapas
verse
üdült

A
szöve
törek
séget

A
kozza
színv
kiala
hez a

érdek
tevék
részt
kezet
munk

ki az
Az O
sadal
létsz
kedet
tekin
zanal
váljo

vek

talatok, valamint a szövetkezetek növekvő igényei alapján indokolt volt az Országos Tanács alapszabályának továbbfejlesztése annak érdekében, hogy az országos érdekképviselői szerv jobban segíthesse a szövetkezetek gazdasági, társadalmi tevékenységének fejlődését.

22. A Kongresszus megállapítja, hogy a területi szövetségek jó eredményeket értek el a szövetkezetekhez fűződő kapcsolataik erősítésében. A szövetkezetek igényei alapján folyamatosan napirendre tűzték, elemezték az üzemek gazdálkodásának időszerű kérdéseit. A helyi tapasztalatok alapján értékelték a gazdasági szabályozók közvetlen hatásait. Javaslatokat tettek a szakosodás irányaira, a munkaszervezés és a munkadíjazás módszereire, formáira. A szövetkezeteket rendszeresen tájékoztatták az értékesítés és a beszerzés feltételeiről, újfajta árukapcsolatok létrehozását kezdeményezték.

A területi szövetségek jelentős feladatot látnak el a szövetkezetek belső ellenőrzésének a fejlesztésében. A szövetkezetek megbízása és felkérése alapján szolgáltatásokat nyújtottak, szakmai tanfolyamokat, tapasztalateseréket szerveztek. Fontos szerepük van a szocialista munkaverseny és a jogvédelem szervezésében. Kezdeményezték az intézményes üdültetés kialakítását.

A területi szövetségek tevékenysége tekintetében is növekszik a szövetkezetek igénye. Elsősorban a gazdálkodás fejlesztésében, a közös törekvések segítségével, az érdekek egyeztetésében várnak nagyobb segítséget.

A Kongresszus szükségesnek tartja, hogy a területi szövetségek foglalkozzanak többet a szövetkezetek belső életének fejlesztésével, a vezetés színvonalának javításával. Segítsék a szövetkezeti élet szabályainak kialakítását és azok érvényesülését. Indokolt, hogy a szövetkezetek igényeinek alakítsák át alapszabályukat.

23. A Kongresszus megelégedéssel állapítja meg, hogy a szövetkezetek érdekképviselői szerveiben több száz szövetkezeti tag fejtett ki hasznos tevékenységet. Indokolt tovább szélesíteni az érdekképviselői munkában részt vevő szövetkezeti tagok számát. Emellett támaszkodni kell a szövetkezeti mozgalom célkitűzéseivel egyetértő, azt eddig is segítő szakemberek munkájára is.

A társadalmi szervek tevékenységét jól támasztotta alá és egészítette ki az érdekképviselői kislétszámú függetlenített szervezetének munkája. Az Országos Tanács és a területi szövetségek munkájának nagyfokú társadalmiasításával sikerült biztosítani, hogy a függetlenített szervezet létszáma alacsony, a két kongresszus közötti időben lényegesen nem növekedett. Ezt a megoldást a Kongresszus a jövőben is iránymutatónak tekinti. Felkéri a szövetkezeteket, ennek szerezzenek érvényt és vigyázzanak arra, hogy az érdekképviselői szervek munkája a továbbiakban se váljon bürokratikussá.

Elismerésre méltó az az erőfeszítés, amelyet az érdekképviselői szervek a szolgáltatások nyújtása érdekében kifejtettek. Bevált az az elv,

hogy a szolgáltatások terheit az igénybe vevő szövetkezetek viselik. Az érdekképviselői szervek a jövőben is segítsék a szövetkezetek ilyen igényeinek kielégítését, biztosítsák a szolgáltató szervezetek önálló működését.

24. Az érdekképviselői szervek kapcsolatai az elmúlt években fokozatosan szélesedtek és erősödtek. Az országos hatáskörű szervezetekhez fűződő kapcsolatok tartalmát jogszabályok határozzák meg. Ezek a kapcsolatok igen differenciáltak.

Eredményes az együttműködés a szövetkezeti ágazatok országos érdekképviselői szerveivel, valamint az Országos Szövetkezeti Tanáccsal. Ezekben a kapcsolatokban még sok a ki nem használt lehetőség.

25. A magyar szövetkezeti mozgalom kapcsolatai már korábban is túlterjedtek az ország határain. Célszerű a mezőgazdasági szövetkezetek érdekében is tovább fejleszteni e kapcsolatokat. Az eddig elért eredmények figyelemreméltóak. Nagyobb gondot kell azonban fordítani az eredmények, a tapasztalatok kölcsönös megismerésére, hasznosítására.

A nemzetközi kapcsolatok fejlődését lehetővé teszi, hogy a Termelőszövetkezetek Országos Tanácsa is tagja lett a Szövetkezetek Nemzetközi Szövetségének. Indokolt, hogy a magyar mezőgazdasági szövetkezeti mozgalom társadalompolitikai és gazdaságpolitikai téren egyaránt fejlessze kapcsolatait, elsősorban a szocialista, de a tőkés országok szövetkezeti mozgalmaival is.

*

A Mezőgazdasági Szövetkezetek II. Országos Kongresszusa felhívással fordul az ország valamennyi mezőgazdasági szövetkezetéhez, azok tagságához, hogy segítsék és támogassák a Kongresszus állásfoglalásában foglaltak megvalósulását. Az érdekképviselői szervek a szövetkezetek érdekeit ennek megfelelően képviseljék és szolgálják. Biztosítsák ezáltal is a Magyar Szocialista Munkáspárt X. Kongresszusa határozatainak és a IV. ötéves terv feladatainak maradéktalan végrehajtását.

A Kongresszus azzal a kéréssel fordul a Forradalmi Munkás—Paraszt Kormányhoz, hogy mérlegelje az állami szervek hatáskörébe tartozó felvetéseket, javaslatokat, és rendelkezék annak érdekében, hogy az országos hatáskörű szervek a megoldást igénylő, időszerű kérdésekben tegyenek megfelelő intézkedéseket.

A szövetkezetek és az érdekképviselői szervek erősítsék azt az alkotó szellemet, amely a szövetkezetek küldöttválasztó közgyűlésein, a területi küldöttgyűléseken és a Kongresszuson megnyilvánult. A szövetkezetek céljaik megvalósítása során mindenekelőtt saját erőforrásaikra támaszkodjanak, használják ki az együttműködésből származó előnyöket.

A szocialista mezőgazdasági szövetkezetek — számolva a munkásosztály további testvéri támogatásával — dolgozzanak tagjaik élet- és munkakörülményeinek javításáért, a népgazdaság erejének gyarapításáért. Erősítsék a szövetkezeti élet szocialista vonásait és társadalmunk politikai alapját, a munkás—paraszt szövetséget.

pontj
A kö
a gar
vállal
latok
közöl
egy m
gyob
egybe
a fej
eszkö

talan
hogy
behar
tokat

daság
óta á
ható
levő
még
rossa

és sz
utaló